

LISZT BULLETTIN

februari 2010



Huisconcert in Delft op 6 maart door winnares Liszt-concours Weimar

Op zaterdag 6 maart aanstaande zal de jonge Russische pianiste **Olga Kozlova** een huisconcert geven in Delft. Locatie is de Muzieksalon van bestuurslid Christo Lelie, aanvang 20.15 uur. Olga Kozlova was in 2006 de eerste prijswinnares van het Internationale Franz Liszt Concours te Weimar. In oktober 2009 trad ze met groot succes op in Muziekcentrum Vredenburg Leidsche Rijn in het kader van de Europese Lisztnacht. Zij was laureaat op diverse andere internationale en nationale concoursen. Olga studeert momenteel bij Rian de Waal aan het Prins Claus Conservatorium te Groningen.



Het programma ziet er als volgt uit:

- Sonate nr. 28 in A, opus 101
Ludwig van Beethoven
- Scherzo nr. 3 in cis
Frédéric Chopin
- Uit 6 Moments musicaux, opus 16
Nr. 2 - Allegretto in es
Nr. 3 - Andante cantabile in b
Nr. 4 - Presto in e
Sergei Rachmaninov

Pauze

- Ouverture Tannhäuser
Wagner/Liszt
- Les jeux d'eau à la Villa d'Este
Franz Liszt
- Danse Macabre
Saint-Saëns/Liszt

Toegang voor donateurs van de Franz Liszt Kring en hun introducés is € 15,- (voor niet-leden € 20,-). Na afloop is er gelegenheid de pianiste te ontmoeten tijdens een gezellig samenzijn.

Aanmeldingen uitsluitend bij Christo Lelie: telefoon (015) 21 26 695 of per e-mail aan info@christolelie.com. Het aantal zitplaatsen is beperkt. Kaarten worden gereserveerd in volgorde van aanmelding.

Adres: Broerhuisstraat 42-44-46, 2611 GD Delft. De Broerhuisstraat ligt midden in het historische centrum van Delft, vlak bij uitgaanscentrum de Beestenmarkt, op ca. 12 minuten gaans van station Delft en 7 minuten van parkeergarage Zuidpoort.

Concert door Nederlands toptalent op 11 april ten huize van Toos Onderdenwijngaard

Twee jonge Nederlandse pianisten zullen zich op zondag 11 april a.s. presenteren ten huize van ons bestuurslid, de pianiste Toos Onderdenwijngaard, Papeweg 4 te Wassenaar. Het concert begint om 15.00 uur en duurt tot ca. 17.15 uur.



Voor de pauze treedt een veelbelovende masterstudent van het Koninklijk Conservatorium te Den Haag op: **Erwin Weerstra**, leerling van David Kuyken (piano), Jos van der Kooy (orgel) en Han-Louis Meyer (ensemblespel). Daarnaast volgde hij masterclasses bij o.a. Naum Grubert, Detlef Kraus en Ton Koopman. Als enige Nederlandse pianist won hij tot twee keer toe het Steinway-concours. Erwin Weerstra treedt al regelmatig op, zowel als solist als in ensembleverband. Centraal in zijn programma staat de *Wanderer-Fantasie* van Schubert. Daarnaast laat hij het prachtige *Vallée d'Obermann* van Liszt horen.



Na de pauze vragen we uw aandacht voor **Mengjie Han**. Hij studeerde in de Jongtalentklas van het Koninklijk Conservatorium bij Marlies van Gent en is thans leerling van Jan Wijn aan het Conservatorium van Amsterdam.

In 2009 won hij de Eerste Prijs van het Nationale Prinses Christina Concours. Al op jeugdige leeftijd openbaarde zich bij Mengjie een grote liefde voor de klaviermuziek van Franz Liszt. Hij verdiepte deze tijdens masterclasses bij Leslie Howard en bereidt zich thans voor op deelname aan het Negende International Franz Liszt Pianoconcours in Utrecht (2011). Mengjie

Han zal Liszts *Sonate in b* voor ons vertolken, voorafgegaan door de *Concertsuite uit het ballet 'De Notenkraker'* van Tsjajkovski/Pletnev.

Gezien de te verwachten toeloop is plaatsbespreken via het secretariaat verplicht: tel. (070) 38 39 510 of e-mail: info@lisztkring.nl. De toegangsprijs bedraagt voor donateurs van de Franz Liszt Kring € 15,-; niet-leden betalen € 20,-.

Liszt-weekend te Zaltbommel

Op 18, 19 en 20 juni a.s. vindt er in samenwerking met de Franz Liszt Kring in Zaltbommel een Liszt-weekend plaats. Zoals bekend zal zijn, verbleef Liszt op 19 november 1842 enkele uren in dit schilderachtige stadje aan de Waal. Op verschillende locaties vinden er activiteiten plaats. Op vrijdagavond 18 juni geeft Albert Brussee een lezing met als titel 'De Mazeppamuziek van Franz Liszt'. **De eerder aangekondigde lezing over hetzelfde onderwerp op 18 april in het Koninklijk Conservatorium te Den Haag komt hiermee te vervallen!** Op zaterdagmorgen is er carillonspel, 's middag wordt er een aan de muur van de Gasthuiskapel aangebrachte Liszt-plaquette onthuld, waarna 's avonds in de Grote of Sint Maartenskerk een orgelconcert met veel muziek van Liszt wordt verzorgd door Arno van Wijk. Op zondag is er de hele dag door muziek van Franz Liszt te beluisteren in de Gasthuiskapel (liederen en kamermuziek).

Het programma is momenteel nog niet helemaal rond. Het volledige programma met aanvangstijden zal in het komende Liszt Bulletin gepubliceerd worden. Wel is reeds duidelijk, dat er door de werkgroep Zaltbommel gewerkt wordt aan een voordelig arrangement (een passe-partout en twee overnachtingen in Regardz Hotel Zaltbommel), speciaal voor leden van de Franz Liszt Kring, zodat mensen die bij alle activiteiten aanwezig willen zijn er een ontspannend weekend van kunnen maken.



Nieuwe website

Zoals in het vorige Bulletin reeds was aangekondigd, is de website van de Stichting Franz Liszt Kring geheel vernieuwd, zowel qua inhoud als vormgeving. De site is onderverdeeld in vijf hoofdonderwerpen met eigen subcategorieën: Liszt Kring, Activiteiten, Over Liszt, Rondom Liszt en Nieuws. Daarmee hopen wij dat de website overzichtelijker is geworden en bezoekers sneller kunnen vinden waarnaar zij op zoek zijn. Ook de ingebouwde zoekfunctie kan daartoe een hulpmiddel zijn. Een opvallend nieuw onderdeel van de site is de nieuwspagina. Liszt-gerelateerde nieuwsfeiten kunnen daarmee sneller onder de aandacht worden gebracht dan dit met een periodiek bulletin mogelijk is. Ondanks het feit dat er soms sprake zal zijn van enige overlap tussen beide nieuwskanalen, vervullen zij elk een eigen functie. Voor de zomer zal de website worden uitgebreid met een afgeschermd gedeelte, speciaal voor donateurs van de stichting. Geheel in overeenstemming met Web 2.0 kunnen leden bijdragen aan de inhoud van dit deel van de website. Daarnaast krijgt men toegang tot informatie en bestanden die uitsluitend voor leden bestemd zijn. Eventuele reacties op de nieuwe site en/of suggesties kan men richten aan web@lisztkring.nl. Het adres van de website is www.lisztkring.nl.

(Y. I-H.)

Liszt Kring bemiddelt bij het verwerven van belangrijke Liszt-brief

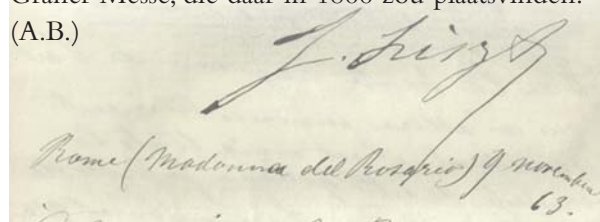
Naar aanleiding van het radioprogramma 'Een goede morgen met...' werd ons bestuurslid Yoram Ish-Hurwitz door programmamaakster Aukelien van Hoytema geïnformeerd over een onbekende Liszt-brief die in het bezit was van mevrouw Tielens uit Oldenzaal. Zij bewaarde het document in haar brandkast en zocht er een betere bestemming voor. Yoram heeft de kwestie aanhangig gemaakt aan de Franz Liszt Kring, die contact met mevrouw Tielens heeft opgenomen. Aanvankelijk was onduidelijk, of zij dacht aan verkoop of in bruikleen geven. Tijdens een gesprek met ondergetekende werd echter duidelijk, dat ze inderdaad dacht aan verkoop, waarbij ze te kennen gaf, dat ze het op prijs zou stellen dat de brief op zodanige wijze zou worden bewaard, dat deze in de toekomst voor de Liszt-wetenschap bereikbaar zou zijn. Nu waren Yoram, die als eerste rechthebbende belangstelling toonde de brief te verwerven, en ook

ikzelf precies dezelfde gedachte toegedaan en alledrie hadden we het Nederlands Muziek Instituut te Den Haag op het oog als de meest geëigende plaats de kostbare autograaf te bewaren. Contact opnemend met muziekwetenschappelijk medewerker en archivaris Lodewijk Muns, toonde deze uiteraard belangstelling de brief aan hun reeds belangwekkende verzameling Liszt-archivalia toe te voegen, zodat alle partijen zonder problemen met de volgende constructie akkoord konden gaan:

- Yoram Ish-Hurwitz koopt de brief van mevrouw Tielens en is de trotse eigenaar van dit niet onbelangrijke Liszt-document;
- hij geeft de brief vervolgens in bruikleen aan het Nederlands Muziek Instituut, die het manuscript onder de best mogelijke omstandigheden zal beheren.



Op dinsdag 19 januari vond de officiële overdracht plaats. Naast de heer en mevrouw Tielens waren van het NMI Lodewijk Muns en de conservator van de archieven van het NMI, drs. Chaja Beck-de Jong, aanwezig en namens de Franz Liszt Kring Yoram Ish-Hurwitz en ondergetekende. Er werd overeengekomen, dat het recht op eerste publicatie bij de Franz Liszt Kring ligt. In ons, dit jaar nog te verschijnen Magazine zal de inhoud van de brief gepubliceerd en van commentaar worden voorzien door Peter Scholcz. Wij kunnen reeds verklappen, dat het een tamelijk lange brief uit 1863 betreft (4 bladzijden lang), geschreven in het klooster Madonna del Rosario te Rome en gericht tot de heer Reekers, president van de Sociëteit 'Zelus pro Domo Dei' te Amsterdam in verband met de uitvoering van de Graner Messe, die daar in 1866 zou plaatsvinden. (A.B.)



Prijzenswaardig initiatief van het Internationaal Franz Liszt Pianoconcours

Voor mei 2010 staat een nieuw en bijzonder initiatief op stapel, de Liszt Junior Academie. Met deze academie wil de stichting Internationaal Franz Liszt Pianoconcours, door zorgvuldige en gerichte begeleiding te bieden, bijzonder begaafde pianisten tussen 13 en 17 jaar uit de hele wereld zo goed mogelijk op weg helpen in deze voor hen zo belangrijke fase van hun ontwikkeling. Dit project sluit uitstekend aan bij de missie van het Liszt Concours om toptalent ook echt naar de top te helpen.

De Liszt Junior Academie zal plaatsvinden in Vredenburg Leeuwenbergh te Utrecht en bestaat uit een reeks workshops, aangevuld met een aantal presentaties om podiumervaring op te doen. De workshops worden gegeven door internationale pianodocenten die al een grote ervaring hebben met het doceren en begeleiden van jong toptalent. Paul Badura-Skoda zal met de studenten werken aan een beter begrip van de muziek, de componist en wat er in de bladmuziek genoteerd staat. Frederic Chiu kiest voor een andere benadering en gaat met de jonge deelnemers op zoek naar innerlijke balans. Hij zal bijvoorbeeld de deelnemers leren een nieuw muziekstuk in te studeren zonder gebruik te maken van het instrument, dat wil zeggen de noten eigen maken op basis van rust en concentratie. Ten slotte zal Emile Naoumoff met de deelnemers op zoek gaan naar de passie voor, maar ook in de muziek. De komst van Naoumoff werd georganiseerd met medewerking van de Young Pianist Foundation, die dit initiatief van harte ondersteunt.

Verslag van het Congres van de International Liszt Association te Parijs

Op vrijdag 27 en zaterdag 28 november 2009 vond in Parijs een congres van de International Liszt Association (ILA) plaats. Aanwezig waren zo'n veertigtal afgevaardigden van verschillende landen, voornamelijk uit Hongarije, Duitsland en Frankrijk. Van Nederland waren Quinten Peelen van het Internationale Franz Liszt Pianoconcours en ondergetekende namens de Franz Liszt Kring aanwezig. De bijeenkomst vond deels plaats in het gebouw van de UNESCO, deels in de Franse Ambassade van Hongarije.

Na een welkomstwoord van Detlef Altenburg, voorzitter van de ILA, werd het congres geopend met de boekpresentatie van de elders in dit Bulletin besproken

monografie *Franz Liszt* van Serge Gut. Vervolgens waren er vier korte presentaties van Franse partnerorganisaties.

- Allereerst nam de heer Georges Poussin van de UNESCO het woord. De UNESCO stelt zich achter het idee het jaar 2011 uit te roepen tot een Liszt-jaar, wat gezien mag worden als een grote morele steun bij het benaderen van sponsors in verband met op te zetten projecten.

- Mevrouw Silja Fischer, secretaris-generaal van de International Music Council, waarvan de ILA inmiddels lid is geworden, vertelde over de doelstelling en structuur van deze meest belangrijke 'umbrella institution' van de wereld op het gebied van muziek. Men ondersteunt wereldwijd research en stimuleert regionale en internationale evenementen. Ook het bevorderen van internationale contacten en samenwerkingsverbanden behoort tot haar taken. Zij hebben echter niet, net zomin als de UNESCO, de middelen om verenigingen als de ILA financieel te ondersteunen bij het organiseren van projecten.

- Afgevaardigden van het Parijse Conservatoire deelden mee in het jaar 2011 ruime aandacht aan Franz Liszt te willen schenken, ook in samenwerking met de Musikhochschule te Weimar en de Boedapester Franz Liszt Muziekacademie.

- De heer Jean-Yves Clément, ten slotte, de directeur van het Festival Lisztomanias in Chateauroux, maar ook de man achter het bekende Chopin-Festival in Nohant, vertelde van zijn plannen voor 2011. Het Festival Lisztomanias wordt geopend met een concert in de Salle Gaveau te Parijs met medewerking van een keur aan internationale solisten. Andere gedenkwaardige evenementen zijn een integrale uitvoering van Liszts oratorium *Christus* en diens *Requiem* voor solo, mannenkoor, orgel en koperblazers. Daarnaast wordt er een masterclass georganiseerd, waarin de liederen van Liszt centraal staan.

's Middags was er gelegenheid voor de verschillende Liszt-gezelschappen hun plannen voor het Liszt-jaar 2011 op tafel te leggen. Het aantal activiteiten is zo groot, dat het niet doenlijk is, hier alles op te sommen. Op onze website zal onder de tab 'Rondom Liszt' gedurende de komende maanden een overzicht worden gegeven van alle internationale Liszt-Festivals die in 2011 georganiseerd worden. We volstaan hier met uitsluitend het allerbelangrijkste.

- Wat ons eigen land betreft - in samenwerking met de Stichting Franz Liszt Pianoconcours en de

Universiteit Utrecht wordt er gewerkt aan een Internationaal Liszt Symposium, dat gedurende het Negende Internationale Liszt Concours te Utrecht gehouden zal worden. Ook wordt er gedacht aan een expositie met als thema 'Liszt in Nederland', eveneens in samenwerking met de Stichting Franz Liszt Pianoconcours. Daarnaast zijn er contacten met Zaltbommel, die ook in 2011 een Liszt-weekend gaan organiseren en zijn er contacten gelegd met het Koninklijk Conservatorium voor een masterclass en afsluitende Liszt-marathon door leerlingen en leraren. In volgende Liszt Bulletins volgt meer informatie.

- In Italië is er de St. Festival Tivoli, die voor 2011 grootse plannen heeft. Men denkt o.a. aan een symposium, een tentoonstelling (in samenwerking met Ernst Burger, wiens nieuwste boek geheel gewijd is aan Liszt in Italië) en concerten, waarin composities uit de jaren waarin Liszt regelmatig in Tivoli verbleef, centraal staan.

- In Frankrijk is er, naast de al vermelde activiteiten in het kader van het Festival Lisztomanias, een 'International Conference Franz Liszt' te melden, een samenwerkingsverband tussen de Universiteiten van Rennes, Straatsburg en Dyon. In Rennes is er op 20 en 21 september 2011 een colloquium met als thema 'Liszt – un musicien dans la société'. Op 23 en 24 september is aansluitend in Straatsburg een symposium met als onderwerp 'Les topiques de XIXe siècle et la musique de Liszt', waarna op 26 en 27 september in Dyon het geheel wordt afgesloten met een serie voordrachten met als thema 'Liszt: lectures et écritures'.

- Wat betreft Oostenrijk – Dr. Joseph Wiedenhofer van het Liszt Festival Raiding vertelde over het 'vier seizoenen-project', vier korte Festivals in resp. januari, maart, juni en oktober 2010; hierover werd in het vorige Liszt Bulletin al bericht. Voor 2011 staat er o.a. een project met alle symfonische werken van Liszt op de agenda, alsmede een tentoonstelling waarop uitsluitend kunstwerken te zien zijn, die op Liszt en zijn muziek geïnspireerd werden. Dr. Gerhard Winkler van het Franz Liszt Gesellschaft Raiding sprak vervolgens over maar liefst vier exposities, twee in Raiding en twee in Eisenstadt.

- Mária Eckhardt wees namens de Hongaarse Liszt Society en het Liszt Memorial Museum and Research Centre op het bestaan van de Liszt-week in Estergom, dat ieder jaar, ook in 2011, in de laatste week van augustus in die stad gehouden zal worden en geheel gewijd is aan de religieuze muziek van onze componist; in het jubileumjaar zal het Festival een extra kleurig

internationaal tintje krijgen. Er zijn voorts plannen voor een expositie met begeleidend boek over 'Liszt and Budapest'. Eckhardt wees voorts op een CD-project, in het kader waarvan alle muziek voor mannenkoor van Liszt opgenomen zal worden; de eerste CD is al uit en zal in het komende Bulletin worden besproken.

- In Duitsland, tenslotte, hebben het Duitse Liszt Gesellschaft, het Franz Liszt Conservatorium en de Bundesstaat Thüringen de handen ineen geslagen, met als gevolg een overrompelend aantal activiteiten, waaronder een optreden van Alfred Brendel in februari 2011, een tentoonstelling in april, een symposium en filmproject in oktober en gedurende het hele jaar veel concerten. De meeste concerten vinden plaats in Weimar, maar ook andere Liszt-steden als Jena en Bayreuth participeren.

Zaterdagmorgen was er een workshop onder leiding van Mária Eckhardt. Ze pleitte voor het opzetten van een overzicht van alle concerten die Liszt ooit gaf, het opstellen van een lijst van Liszt-leerlingen en een databank, waarin men kan vinden waar zich (over de gehele wereld) Liszt-archivalia (brieven, manuscripten, Lisztiana) bevinden. Het bestuur van de ILA is van mening, dat deze veel omvattende projecten op hun weg liggen en het bestaan van de vereniging bestaansrecht geven. Het laatste project vraagt veel tijd, mede omdat alle bibliotheken momenteel in een proces van digitalisering zitten. De eerste twee projecten zouden, zo niet volledig, dan toch voor 2011 rudimentair opgezet moeten kunnen worden. Er werd geïnventariseerd welke personen onder de aanwezigen zorg zouden willen dragen voor het verzamelen van de betreffende feiten en gegevens in hun land. In enkele gevallen was dit geen probleem, in andere echter, met name voor Frankrijk en Duitsland, bleek het niet zo makkelijk daar iemand voor te vinden, gezien de grote hoeveelheid werk die dit vraagt. Wat betreft Nederland zag Eckhardt geen probleem, aangezien Peter Scholcz en Christo Lelie vroeger al eens een volledig overzicht van Liszts concerten hebben gepubliceerd. Het is de bedoeling, dat de informatie in de toekomst op een eigen website wereldwijd beschikbaar komt. Webmaster is Nicolas Dufetel.

Of dit alles op zo korte termijn realiseerbaar is, moeten we maar afwachten. Tijdens de afsluitende Algemene Ledenvergadering van de ILA bleken er nauwelijks financiële middelen te zijn bovengenoemde projecten te verwezenlijken. Zelfs voor een goed werkend

administratiekantoor is er geen geld, zodat de ILA vooralsnog gedragen wordt door het enthousiasme en onbaatzuchtige inzet van een klein aantal mensen, die echter beroepshalve al zeer druk bezet zijn. Zonder stevige financiële basis is het voortbestaan van het ILA dus een ongewisse zaak. We houden u van verdere ontwikkelingen op de hoogte!

(AB)

Liszt in Utrecht 1842 een boekbespreking

In opdracht van het Internationaal Franz Liszt Pianoconcours schreef Mathieu Heinrichs, oud-directeur van Muziekcentrum Vredenburg en muziekjournalist voor o.a. de periodieken *Entr'Acte*, *Luister* en het *Utrechts Nieuwsblad*, een boekje met als titel *Liszt in Utrecht 1842*. De ondertitel luidt (*en hoe hij daar terecht kwam*). Deze titel en ondertitel geven exact de inhoud aan van dit bijzonder fraai door uitgeverij Gusto uitgegeven werkje (120 blz). Want enerzijds biedt het gedetailleerde informatie over Liszts bezoek aan Utrecht op 8-10 december 1842, anderzijds vertelt de schrijver daar iets omheen, geeft hij achtergrondinformatie van algemene aard.

Het eigenlijke onderwerp, 'Liszt in Utrecht', wordt hoofdzakelijk besproken in drie hoofdstukken. Inleidende informatie wordt gegeven in het interessante hoofdstuk 'Regentstad, marktstad, muziekstad', waarin Heinrichs diep ingaat op het muziekleven in Utrecht in de eerste helft van de 19de eeuw. Centraal staat het hoofdstuk "Grand Concert" in Utrecht', waarin het driedaags verblijf van de beroemde virtuoos in de Utrechtse hoofdstad minu-

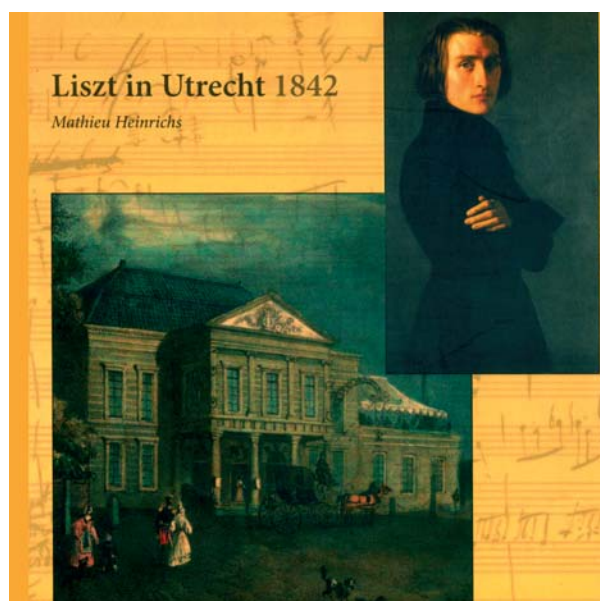
tieus wordt besproken. In het op twee na laatste hoofdstuk, 'Een zitplaats en een sigaar', wordt verslag gedaan van het bezoek van twee redacteuren van het *Nederlandsch Muzikaal Tijdschrift*, die een interview met Liszt hadden. De schriftelijke neerslag van dit bezoek, eerder integraal gepubliceerd in *Mens en Melodie* 1978/2 en in facsimile in het jaarboek van de Franz Liszt Kring 1991 afgedrukt, werd in de editie van 15 juli 1843 van genoemd tijdschrift gepubliceerd.

De andere hoofdstukken zijn, zoals gezegd, van biografische of algemeen historische aard. Zo wordt er in hoofdstuk II, 'Wonderkind en kostwinner', wat gezegd over Liszts opleiding, in hoofdstuk IV, 'Een dramatische liefdesrelatie', over de verhouding met Marie d'Agoult, et cetera. In 'Reizend virtuoos in roerig Europa' staat de politieke achtergrond waartegen Liszts leven zich ontvouwde, centraal.

Al met al een goed geschreven, populair-wetenschappelijk boekje, dat prettig 'wegleest' en vooral uitmunt door de vele schitterende illustraties en prachtige vormgeving. Voet- of eindnoten worden niet gegeven. De uitgebreide literatuurlijst achterin geeft een overzicht, welke bronnen de schrijver geraadpleegd heeft. Zoals Heinrichs zelf in de 'Verantwoording' aangeeft, waren dat vooral Alan Walkers driedelige standaardwerk, Adrian Williams' *Portrait of Liszt* en, waar het het onderwerp 'Liszt in Nederland' betreft, de studies van Peter Scholcz en Christo Lelie in genoemde jaaruitgave van de Franz Liszt Kring.

Het boekje is in de boekhandel te koop.

(A.B.)



Serge Guts monografie over Liszt nu ook in het Duits

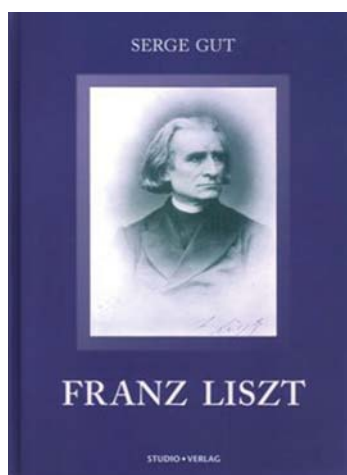
In 1989 verscheen bij Editions de Fallois/L'Age d'homme te Parijs de monografie *Franz Liszt* van de bekende Franse musicoloog prof. Serge Gut, vele jaren hoofd van de faculteit musicologie van de Sorbonne. Kort geleden verscheen als Deel 14 van de serie 'Musik und Musikanschauung im 19. Jahrhundert' onder redactie van Detlef Altenburg de Duitse vertaling van dit standaardwerk. In het Voorwoord benadrukt Gut, dat het hier meer een 'herschrijving' dan een 'vertaling' betreft. Niet alleen omdat deze door zijn vrouw, Inge Gut, werd gerealiseerd in nauwe samenwerking met de auteur zelf, die aldus invloed kon uitoefenen op iedere zinswending en woordschakering, maar vooral ook omdat de

Liszt-wetenschap sinds het verschijnen van de Franse versie grote vooruitgang heeft geboekt en allerlei nieuwe feiten over Liszts leven en werken boven water zijn gekomen. Dit alles had tot gevolg, dat op welhaast iedere bladzijde de tekst aangevuld moest worden of een ingenomen standpunt genuanceerd kon worden.

Bijzonder aan Serge Guts Liszt-monografie is, dat het werk uit drie delen bestaat, alles in één volumineuze band van bijna 1000 bladzijden samengevoegd. Na een inleidend biografisch gedeelte is er een deel met als titel 'Aspekte' (een serie studies over onderwerpen als 'Liszt en Hongarije', 'Was Liszt een antisemiet?', 'De relatie Liszt-Wagner – een calendarium', 'Liszt als schrijver' et cetera), en een slotdeel waarin het oeuvre centraal staat. Met name in dit derde deel zijn veel toevoegingen opgenomen. Zo heeft Serge Gut, die mijn ontdekking van de vroege versies van de *Harmonies poétiques et religieuses* met belangstelling heeft gevolgd en er verscheidene artikels aan heeft gewijd, de ontstaansgeschiedenis van de cyclus uitvoerig beschreven en als eerste royale aandacht besteed aan composities als *Dernière Illusion*, *Litanies de Marie* en de vroege versie van *Pensée des Morts*. Ook over het *Concerto pathétique*, het door Jay Rosenblatt gereconstrueerde Derde Pianoconcert en de schitterende *Psalme instrumentale - De Profundis* is in deze Duitse versie nu informatie te vinden; al deze werken waren in de jaren tachtig van de 20^{ste} eeuw nog volledig onbekend.

De 'Chronologie' – een samenvatting van Liszts leven in korte data – is sterk uitgebreid en op tal van punten verbeterd. In de Franse uitgave al 63 bladzijden lang is deze uitgegroeid tot een complex van 99 bladzijden! Hierin vindt men in één oogopslag waar Liszt op een gegeven moment was en staan o.a. alle belangrijker concerten, die hij gegeven heeft (vaak met programma) vermeld. Kortom hier hebben we – voor het eerst in de Liszt-literatuur – een beknopt en tamelijk volledig calendarium, die menigeen bij het schrijven van artikels of werkbesprekingen te pas zal komen.

Ook de vervolgens opgenomen catalogus van Liszts werken is geoptimaliseerd en bijgewerkt tot op heden. Deze catalogus onderscheidt zich van alle andere doordat Gut daarin vier hoofdafdelingen heeft gecreëerd: naast de 'Originele werken' ook speciale afdelingen voor 'Parafrases en variatiewerken', 'Bewerkingen van eigen composities' en 'Bewerkingen van andermans composities'. Of deze



hun in de *New Grove Dictionary of Music and Musicians* gepubliceerde catalogus juist. Zij hantieren een systeem van 'genres' (bijvoorbeeld 'tweehandige klavierwerken' of 'liederen') en geven dan alle composities in dat genre in chronologische volgorde, ongeacht of dit een origineel werk, een parafrase of een transcriptie betreft. Maar ook aan deze werkwijze kleven bezwaren. Hoe men Liszts vrijwel onoverzienbare oeuvre ook indeelt – door al die verschillende versies en onderlinge verbanden blijft het vaak een hele puzzel een bepaald werk 'te plaatsen' en alle connecties te doorgronden.

Samenvattend mag gezegd worden, dat de Liszt-literatuur met een uiterst belangrijk document is verrijkt, dat in zijn compleetheid een standaard werk genoemd mag worden, dat gerust mag staan naast Alan Walkers veel geroemde driedelige biografie. De originele opzet, de wetenschappelijke diepgang, de intelligente formulering en de moed op basis van onweerlegbare feiten te breken met gangbare meningen, maken dit boek tot een Liszt-monografie van ongekende kwaliteit, een monument dat wat mij betreft ook in het Engels zou mogen verschijnen! (A.B.)

Twee Liszt-ontdekkingen door Leslie Howard

In de laatste aflevering van de *The Liszt Society Journal* (Volume 34 – 2009; music section) heeft de president van deze zustervereniging, Dr. Leslie Howard, twee nog niet eerder gepubliceerde composities van Liszt het licht doen zien. Het betreft de *Romancero español* en een compositie getiteld *Wilder Jagd – Scherzo*.

Het eerste werk ontstond gedurende Liszts tournee door Spanje, die duurde van oktober 1844 tot in april 1845. Tijdens deze concertreis schreef de grote pianist twee langere werken op Spaanse melodieën:

de *Grosse Concert-Phantasie über spanische Weisen*, die kort na Liszts dood in druk verschenen is, en de hier voor het eerst gepubliceerde, totaal onbekende *Romancero espagnol* ("Spaans liedboek"). Liszt heeft in brieven over deze laatste compositie geschreven; daarom kennen we de tijd van ontstaan en de geplande titel, die overigens niet boven het manuscript staat. Zoals in de beknopte toelichting bij de uitgave te lezen staat, was het Liszts intentie het werk in 1847 uit te geven en op te dragen aan koningin Isabella II van Spanje. Daar is het, vermoedelijk door grote drukte, misschien ook door de geringe muzikale waarde van dit opus, echter niet van gekomen. De tamelijk lange compositie (31 blz. muziek) is echter in schets bewaard gebleven in het Goethe-und Schiller-Archiv te Weimar en kon, na een herschikking van de bladzijden en het invullen van enkele lacunes, door Howard worden gereconstrueerd. De compositie bestaat, net als de *Grosse Concert-Phantasie über spanische Weisen* uit drie gedeelten: een fandango, hoofdzakelijk in C-groot, een serie variaties op een thema in e-klein en een finale, gebaseerd op de bekende *Jota aragonesa*, een melodie die later in de *Rhapsody espagnol* (1858) een hoofdrol zou vervullen. De *Romancero espagnol* staat in geen enkele catalogus genoemd, ook niet bij de geplande of onvoltooide werken. Leslie Howard, die het werk niet in zijn 'Recording of the Complete Piano Music of Franz Liszt' heeft opgenomen, gaf het werk het Searle-nummer S695c.

De andere compositie betreft *Wilder Jagd - Scherzo*, door Dr. Howard abusievelijk gepubliceerd als *Wilde Jagd - Scherzo*. Dit eveneens omvangrijke opus werd opgetekend in Schetsboek N2 en beslaat daar maar liefst 41 bladzijden. Het betreft een vroege versie van één van Liszts belangrijke originele composities, het wat verwaarloosde *Scherzo und March*. Deze vroege versie werd voltooid in de tweede week van januari 1851, toen Liszt langere tijd in Bad Eilsen verbleef. Zoals zo vaak bij Liszt is deze vroege vormgeving zo afwijkend van de latere, dat publicatie gerechtvaardigd is. Hoewel de structuur van het werk in hoofdzaak overeenkomt met die van de latere versie – eerst een lang Scherzo van spookachtig-demonisch karakter, dan een fiere, enigszins groteske mars in Bes-groot om te besluiten met een resumé van zowel het Scherzo en het marsthema – treft men met name aan het begin van de compositie menige passage aan die men in *Scherzo und March* tevergeefs zal zoeken.

In 1995 de betreffende schets in Weimar bestudeerd hebbend en thuis een kopie ervan bezittend, viel me op – het origineel met de nu gepubliceerde uitgave vergelijkend – dat deze op verschillende plaatsen mank gaat. Afgezien van de verkeerde titel ontbreken een enkele keer herhalingen van groepen maten, werden de maten 154 tot 182 niet afgedrukt (een witte bladzijde, vermoedelijk een druktechnisch ongelukje) en is er geen enkele vorm van tekstkritisch commentaar. De editor heeft zich bepaald tot het uitschrijven van de noten waar Liszt zich bediende van herhalingstekens en het toevoegen van ontbrekende voortekens. Aangezien Franz Liszt in zijn schetsen geen speelaanwijzingen gaf (geen tempo-indicaties, geen frasering en articulatie, geen dynamiek) is de huidige editie kennelijk uitsluitend bedoeld voor muziekwetenschappelijk gebruik. Ditzelfde geldt overigens ook voor de *Romancero espagnol*. In het geval van *Wilder Jagd* – de titel ging later over op de achtste der *Etudes d'exécution transcendante* – betreur ik dat, want we hebben hier te doen met een aantrekkelijk en goed speelbare compositie, die naast de latere versie gehoord mag worden.

(A.B.)

Oproep van de penningmeester

Veel donateurs hebben hun contributie over 2009 en 2010 nog niet betaald. Zeker met het oog op 2011, het jaar waarin ook in Nederland Liszt-activiteiten staan te gebeuren, verzoeken we u vriendelijk nu snel tot betaling over te gaan. De jaarbijdrage bedraagt slechts € 25,- en proberen we al vele jaren op het zelfde niveau te houden. Met dit bescheiden bedrag organiseren we huisconcerten en drukken ons mooie Liszt Magazine, dat u dit jaar weer tegemoet kunt zien – althans als uw bijdrage over 2009 en 2010 in onze boeken bijgeschreven staat. Sponsoring blijft daarbij steeds noodzakelijk. En dan hebben we het nog niet over de kopieer- en verzendkosten van het Liszt Bulletin! Mogen we uw bijdrage tegemoet zien? Hartelijk dank!

(J.V.)



Franz Liszt Kring

Word donateur...



Eindredactie: Albert Brussee (A.B.)

Met bijdragen van: Christo Lelie (C.L.), Yoram Ish-Hurwitz (Y. I-H) en Johan Verrest (J.V.)

Lay-out: Joop Berkhout